

**GMINNY PROGRAM
PROFILAKTYKI I ROZWIĄZYWANIA
PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH
ORAZ PRZECIWDZIAŁANIA NARKOMANII
W BYTOMIU NA 2024 ROK**

Spis treści

1. Wprowadzenie	4
2. Realizatorzy Programu	8
3. Cele operacyjne, kierunki oraz działania w ramach Programu	10
4. Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	21
5. Monitorowanie i ewaluacja realizacji Programu	23
6. Środki finansowe na realizację Programu	23
7. Podsumowanie	23
Spis tabel	25

1. Wprowadzenie

W celu realizacji w 2024 roku zadań własnych gminy związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych (art. 4¹ ust. 1 ustawy z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi) oraz rozwiązywaniem problemów narkotykowych (art. 10 ust. 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu narkomanii) opracowano Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii w Bytomiu na 2024 rok, zwany dalej „Programem”. Program określa zadania w zakresie profilaktyki uzależnień od substancji psychoaktywnych oraz uzależnień behawioralnych, jak również minimalizacji szkód społecznych i indywidualnych wynikających z nadużywania alkoholu, używania narkotyków oraz uzależnień do zachowań (behawioralnych). W szczególnie trudnej sytuacji znajdują się dzieci z rodzin z problemem uzależnień, w tym behawioralnych. Zakres przedmiotowy Programu wynika z przepisów cyt. wyżej ustaw oraz ustawy z dnia 11 września 2015 roku o zdrowiu publicznym.

Istotną część prezentowanego Programu stanowią działania dotyczące przemocy domowej.

Problemy będące konsekwencją picia alkoholu oraz stosowania środków uzależniających stanowią obecnie jednym z priorytetowych zagrożeń społecznych. Zjawiska te mają bowiem istotny wpływ na ogólny stan zdrowia Polaków, poczucie bezpieczeństwa społecznego, jak również kształtowanie się relacji w środowisku rodzinnym.

Alkoholizm i narkomania to choroby społeczne, których konsekwencje dotyczą osoby uzależnione i ich najbliższe otoczenie społeczne. Uzależnienie, zarówno od alkoholu, jak i od innych środków psychoaktywnych, prowadzi do degradacji życia psychicznego, moralnego oraz społecznego. Nie można uniknąć szkód powstających w wyniku zażywania wymienionych substancji, ale można podejmować działania, celem zmniejszenia ich rozmiarów i dotkliwości.

Program wytycza główne kierunki działań profilaktycznych oraz rozwiązywania problemów uzależnień, jest kontynuacją wielu działań profilaktyczno-terapeutycznych inicjowanych w poprzednich latach, a jego nadrzędnym celem jest tworzenie

spójnego i zintegrowanego systemu działań profilaktycznych i naprawczych w gminie.

Istotą Programu jest przeciwdziałanie uzależnieniom, których patomechanizm jest podobny, niezależnie od czynników, które to uzależnienie wywołują, a charakter podejmowanych zadań w zakresie profilaktyki jest wspólny dla wszystkich uzależnień. Stanowi on katalog działań ukierunkowanych na rozwiązywanie problemów z obszaru uzależnień, w tym także behawioralnych, będąc jednocześnie częścią Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Bytomia lata 2021–2026, przyjętych Uchwałą Nr L/666/21 Rady Miejskiej w Bytomiu z dnia 25 października 2021 r.

Podkreślić należy, iż głównym założeniem Programu jest ograniczenie występowania negatywnych zjawisk społecznych, będących skutkiem nadużywania alkoholu i innych środków odurzających przez podejmowanie różnorodnych działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych i innych uzależnień, wzrost społecznej świadomości w tym zakresie, integrację społeczną osób uzależnionych oraz podtrzymywanie współpracy pomiędzy instytucjami zaangażowanymi w realizację Programu.

Z przeprowadzonej przez bytomskie placówki oświatowe diagnozy wynika, że do czynników ryzyka sięgania po narkotyki i inne substancje uzależniające należy m. in. dysfunkcyjność rodziny (zaburzenia relacji i więzi rodzinnych, separacje, rozwody, wysoki poziom konfliktów w rodzinach, niekonsekwencja w wychowaniu, nadmierna tolerancja, modelowanie nieprawidłowych zachowań i postaw, nieporadność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych), przebywanie w środowiskach zdemoralizowanych, niska samoocena, podatność na presję rówieśniczą, konflikty z prawem, nadpobudliwość, słaba odporność na frustrację, niedojrzałość emocjonalna i społeczna.

Wyniki z dotychczas prowadzonych badań oraz zapotrzebowanie środowisk szkolnych potwierdzają potrzebę kontynuacji wszystkich prowadzonych do tej pory w Bytomiu programów edukacyjnych, profilaktycznych i terapeutycznych dla młodzieży oraz specjalistycznych szkoleń dla nauczycieli.

Powyższe potwierdza również raport z badań pn. „Problematyka uzależnień i przemocy w opiniach wybranych grup społecznych Bytomia” przeprowadzonych pod koniec 2021 roku przez Stowarzyszenie Instytut Współpracy i Partnerstwa Lokalnego w Katowicach.

Niepokojące sygnały o ponownie zwiększającej tendencji do sięgania po alkohol coraz to młodszej populacji wyraźnie wskazują, że niezbędne jest także prowadzenie szkoleń dla sprzedawców alkoholu w celu przedstawienia im obowiązujących zasad postępowania przy jego sprzedaży, zwłaszcza w odniesieniu do osób nieletnich i nietrzeźwych.

Istotną kwestią jest realizacja przez gminę zadania w zakresie udzielania rodzinom z problemem uzależnień pomocy psychospołecznej i prawnej, ze szczególnym uwzględnieniem ochrony przed przemocą.

Utrzymywanie się długiego okresu pozostawania bez pracy stanowi jeden z głównych czynników ryzyka nasilenia się problemów uzależnień i zaburzeń o charakterze niedostosowania społecznego, co w konsekwencji może prowadzić do zachowań agresywnych i przemocy domowej. Osłabienie funkcji opiekuńczo-wychowawczej rodziny w sposób szczególny naraża dzieci na destrukcyjne formy aktywności, związane m. in. ze spożywaniem alkoholu i innych środków psychoaktywnych.

Przy opracowywaniu Programu wykorzystano dane miasta za rok 2022.

Łączny limit zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych uchwalony przez Radę Miejską w Bytomiu wynosi 2100, w tym: 900 zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia w miejscu sprzedaży (lokale gastronomiczne), 1200 zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży (sklepy).

W 2022 roku na terenie gminy funkcjonowały 404 punkty sprzedaży napojów alkoholowych, z czego 303 punkty sprzedaży napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży (sklepy) i 101 punktów sprzedaży napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia w miejscu sprzedaży (lokale gastronomiczne). Przedsiębiorcom wydano 40 jednorazowych zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych.

Wartość alkoholu sprzedanego na terenie gminy w 2022 r. (na podstawie oświadczeń złożonych przez przedsiębiorców prowadzących sprzedaż napojów alkoholowych), wyniosła 179 091 102,76 zł, z czego wartość sprzedaży alkoholu

do 4,5% (oraz piwa) wyniosła 78 423 361,60 zł, alkoholu od 4,5% do 18% (z wyjątkiem piwa) wyniosła 21 346 510,05 zł oraz alkoholu powyżej 18% – wyniosła 79 321 231,11 zł.

W 2022 r. doprowadzono do wytrzeźwienia do bytomskiej Izby Wytrzeźwień 2627 mieszkańców z terenu miasta Bytomia.

Na terenie gminy w placówkach oświatowych i innych działały miejsca pomocy dzieciom z rodzin z problemem m.in. alkoholowym w formach: specjalistycznej (z programem socjoterapeutycznym), opiekuńczej (z programem wychowawczym) i w formie podwórkowej – 19 placówek posiadających zezwolenia, które objęły opieką w 2022 ogółem ok. 520 uczniów.

W Dziale Terapeutyczno - Profilaktycznym Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom łącznie objętych terapią zostało 871 osób. Ponadto 1787 uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych uczestniczyło w zajęciach informacyjno-edukacyjnych o charakterze profilaktycznym, a 283 przedstawicieli instytucji miejskich uczestniczyło w szkoleniach i konferencjach organizowanych przez Centrum.

W zakresie przeciwdziałania przemocy domowej w 2022 r. na terenie gminy Bytom działały punkty konsultacyjne udzielające porad, ośrodek interwencji kryzysowej, grupy wsparcia i terapeutyczne oraz grupy robocze. Realizowano program oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych, adresowany do osób stosujących przemoc. W Centrum Integracji Społecznej w Bytomiu prowadzone były działania na rzecz osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. W 2022 r. dla 124 uczestników realizowano zajęcia reintegracji zawodowej i społecznej. Ponadto na terenie gminy prowadzono Klub Integracji Społecznej dla 197 osób.

Członkowie Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Bytomiu w 2022 r. przeprowadzili 221 rozmów z osobami uzależnionymi od alkoholu i 83 rozmowy z członkami ich rodzin. Komisja w 289 przypadkach podjęła czynności zmierzające do orzeczenia o zastosowaniu wobec osób uzależnionych od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu w placówce leczenia uzależnień poprzez skierowanie wniosku do sądu. Członkowie komisji kontaktowali się z osobami dotkniętymi przemocą domową, w tym: z 53 osobami doznającymi przemocy domowej oraz 12 osobami stosującymi przemoc domową.

W 2022 roku przeprowadzono 38 kontroli przestrzegania przez przedsiębiorców zasad i warunków korzystania z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych

przeznaczonych do spożycia w miejscu lub poza miejscem sprzedaży na terenie Bytomia.

2. Realizatorzy Programu

Głównym realizatorem i koordynatorem Programu jest Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom w Bytomiu z siedzibą przy ul. Tarnogórskiej 3. Działalność tej jednostki finansowana jest przede wszystkim ze środków uzyskiwanych z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych oraz ze środków pochodzących z opłat, o których mowa w art. 9² ust. 11 ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi.

Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom, zwane dalej „Koordynatorem Programu”, prowadzi terapię osób uzależnionych i członków ich rodzin, działalność informacyjną dotyczącą możliwości uzyskania pomocy psychologicznej, prawnej i socjalnej przez osoby uzależnione, udziela pomocy psychospołecznej i prawnej, prowadzi grupy wsparcia dla rodzin, w których występuje problem uzależnienia, prowadzi programy profilaktyczne skierowane do dzieci i młodzieży uczęszczających do przedszkoli i szkół, obejmujących również nauczycieli i rodziców. Ponadto realizuje cykl zajęć edukacyjno-informacyjnych dla młodzieży dotyczący problemu uzależnień, organizuje i wspiera szkolenia dla osób zajmujących się pracą z osobami uzależnionymi, jak również prowadzi i realizuje kampanie społeczno-edukacyjne dotyczące uzależnień, skierowane do mieszkańców miasta.

Mając na uwadze wielopłaszczyznowe oddziaływanie problemów uzależnień, w realizacji poszczególnych celów, na zasadzie partnerskiej mogą uczestniczyć podmioty, których działalność statutowa obejmuje zadania należące do sfery zadań publicznych w zakresie ochrony i promocji zdrowia, pomocy społecznej, działalności charytatywnej, nauki, edukacji, oświaty i wychowania, kultury fizycznej, porządku i bezpieczeństwa publicznego lub przeciwdziałania patologiom społecznym, promocji i organizacji wolontariatu, a także rodziny osób uzależnionych oraz grupy samopomocy dla osób uzależnionych i ich rodzin.

W celu jak najlepszej realizacji działań z obszaru przeciwdziałania uzależnieniom, miasto Bytom może zlecać również realizację zadań publicznych organizacjom pozarządowym i podmiotom, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. Organizacje

te realizują zadania z obszaru profilaktyki skierowanej do różnych grup społecznych w zakresie leczenia, rehabilitacji, ograniczania szkód oraz postrehabilitacji i pomocy socjalnej, na podstawie umów.

Partnerami realizującymi Program są m.in.:

1. Urząd Miejski w Bytomiu (UM):

- 1) Wydział Polityki Społecznej;
- 2) Wydział Edukacji;
- 3) Wydział Zarządzania Kryzysowego;
- 4) Wydział Komunalny.

2. Miejskie jednostki organizacyjne, w szczególności:

- 1) Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom (CPU), będące jednocześnie Koordynatorem Programu;
- 2) Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna (PPP);
- 3) Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie (MOPR);
- 4) Centrum Integracji Społecznej (CIS);
- 5) placówki oświatowe (szkoły) (S), w tym Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego, w ramach którego działa Bytomski Ośrodek Promocji Zdrowia (BOPZ);
- 6) placówki oświatowo-wychowawcze (POŚW);
- 7) placówki opiekuńczo-wychowawcze (POW);
- 8) specjalne ośrodki wychowawcze (SOW);
- 9) Ośrodek Sportu i Rekreacji (OSiR);
- 10) domy pomocy społecznej (DPS);
- 11) Środowiskowy Dom Samopomocy „Integracja” (Integracja);
- 12) Straż Miejska (SM).

3. Bytomskie Centrum Kultury – miejska instytucja kultury (BCK).

4. Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (MKRPA).

5. Zespół Interdyscyplinarny w Bytomiu (ZI).

6. Podmioty lecznicze świadczące usługi w zakresie terapii uzależnień.

7. Komenda Miejska Policji (KMP).

8. Sanepid.

9. Organizacje pozarządowe (głównie stowarzyszenia abstynenckie) i instytucje wyznaniowe, mające w swoich statutach zapisy, uprawniające do działań zawartych w Programie.

10. Inne podmioty, mające w swych statutach zapisy umożliwiające wykonywanie zadań zawartych w Programie, a nie wymienione w powyższym katalogu.

Partnerzy Programu wymienieni w punktach od 1 do 5 realizują zadania zgodnie ze swoimi celami statutowymi. Natomiast partnerzy wymienieni w punktach od 6 do 8 realizują zadania ustawowe, partnerzy wymienieni w punktach 9 i 10, będą zapraszani do współpracy na zasadzie pełnej dobrowolności.

3. Cele operacyjne, kierunki oraz działania w ramach Programu

Rozwiązywanie problemów uzależnień jest jednym z ważnych obszarów działania administracji lokalnej. Polski model rozwiązywania tych problemów zakłada, iż większość kompetencji i środków finansowych zlokalizowana jest na poziomie samorządu terytorialnego.

W Narodowym Programie Zdrowia wskazany jest cel strategiczny, którym jest zwiększenie liczby lat przeżytych w zdrowiu oraz zmniejszenie społecznych nierówności w zdrowiu. Natomiast jednym z celów operacyjnych jest profilaktyka uzależnień, w tym uzależnień behawioralnych.

Prowadzenie działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych, narkotykowych, przeciwdziałania przemocy domowej, redukcja szkód, rehabilitacja zdrowotna, społeczna i zawodowa oraz integracja społeczna osób uzależnionych należy do zadań własnych gmin.

Zatem głównym celem Programu jest ograniczanie zdrowotnych i społecznych skutków wynikających z nadużywania napojów alkoholowych oraz używania substancji psychoaktywnych oraz innych uzależnień, poprzez podnoszenie poziomu wiedzy i świadomości mieszkańców Bytomia oraz prowadzenie działań profilaktycznych i terapeutycznych.

Cel operacyjny 1

Zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych i osób zagrożonych uzależnieniem.

Kierunki:

- wsparcie instytucji zajmujących się leczeniem adresatów określonych w celu operacyjnym 1 oraz realizacją programów pomocy terapeutycznej (indywidualnej i grupowej) i rehabilitacyjnej,

- prowadzenie działań w zakresie pomocy ww. adresatom, dążącym do samodzielnego funkcjonowania w społeczeństwie,
- prowadzenie działalności informacyjnej i edukacyjnej na temat możliwości uzyskania pomocy psychologicznej, prawnej i instytucjonalnej przez osoby uzależnione i zagrożone uzależnieniem,
- prowadzenie poradnictwa dla osób eksperymentujących, uzależnionych oraz zażywających substancje psychoaktywne.

Działania, w ramach ww. kierunków, przedstawia Tabela 1.

Tabela 1. Rodzaj działań, realizatorzy i mierniki dla celu operacyjnego 1

Lp.	Rodzaj działań	Realizatorzy	Miernik
1	Wspieranie programów niestacjonarnej terapii uzależnień	CPU, DPS	liczba osób objętych terapią
2	Prowadzenie terapii (indywidualnej i grupowej) członków rodzin osób uzależnionych	CPU	liczba osób objętych terapią
3	Prowadzenie działalności informacyjnej na temat możliwości uzyskania pomocy psychologicznej, prawnej i instytucjonalnej przez osoby uzależnione i zagrożone uzależnieniem	CPU, PPP, MOPR, CIS, MKRPA, KMP	liczba i rodzaj rozpowszechnionych materiałów informacyjnych
4	Dofinansowanie szkoleń podnoszących kompetencje osób prowadzących psychoterapię uzależnień	UM, MKRPA CPU	liczba osób, które odbyły szkolenia
5	Udzielanie pomocy merytorycznej przy tworzeniu i prowadzeniu grup samopomocowych dla osób uzależnionych i ich rodzin	CPU	liczba działających grup samopomocowych
6	Wspieranie programów profilaktyki HIV i HCV wśród osób uzależnionych	CPU, BOPZ	liczba osób objętych programami profilaktycznymi

7	Poradnictwo indywidualne połączone z promowaniem zdrowego stylu życia i motywowaniem osób zagrożonych uzależnieniem do zerwania z nałogiem	CPU, BOPZ, Integracja	liczba osób, którym udzielono indywidualnej porady
---	--	-----------------------	--

Źródło: Opracowanie własne Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Bytomiu.

Cel operacyjny 2

Udzielanie rodzinom z problemem uzależnień oraz rodzinom dotkniętym przemocą domową pomocy psychospołecznej i prawnej oraz ochrony przed przemocą domową.

Kierunki:

- prowadzenie grup wsparcia dla rodzin z problemem uzależnień oraz dotkniętych przemocą,
- wspieranie inicjatyw w zakresie pomocy psychologicznej, prawnej oraz podejmowanie działań wobec rodzin, w których występuje problem uzależnień oraz przemocy,
- organizowanie zajęć dla rodzin (indywidualnych lub grupowych) ukierunkowanych na zmianę nawyków zachowania, które mogą utrudniać reintegrację społeczną,
- udzielanie pomocy społecznej osobom uzależnionym i rodzinom osób uzależnionych dotkniętym ubóstwem i wykluczeniem społecznym,
- zapewnienie ochrony przed przemocą domową.

Działania, w ramach ww. kierunków, przedstawia Tabela 2.

Tabela 2. Rodzaj działań, realizatorzy i mierniki dla celu operacyjnego 2

Lp.	Rodzaj działań	Realizatorzy	Miernik
1	Działania związane z udzielaniem pomocy psychospołecznej i prawnej	CPU, MOPR, Integracja	liczba osób objętych pomocą
2	Prowadzenie grup wsparcia dla rodzin, w których występuje problem uzależnienia oraz przemocy domowej	CPU, MOPR	liczba prowadzonych grup wsparcia
3	Prowadzenie programu korekcyjno – edukacyjnego dla osób stosujących przemoc	MOPR	liczba osób objętych

			programem, liczba rodzin objętych terapią w związku z przemocą, uzależnieniem gdy sprawca uczestniczy w programie korekcyjno- edukacyjnym
4	Prowadzenie Ośrodka Interwencji Kryzysowej (OIK)	MOPR	liczba osób (osobodni) korzystających z usług OIK
5	Utworzenie w Ośrodku Interwencji Kryzysowej bezpiecznej strefy dla osób doświadczających przemocy i prowadzenie miejsc całodobowego schronienia	MOPR, UM	liczba osób korzystających z bezpiecznej strefy dla osób doświadczają- cych przemocy
6	Prowadzenie Punktu Konsultacyjnego	CPU, MOPR	liczba udzielonych porad
7	Realizacja projektu pn. „Prawo ochronnym parasolem dziecka”	MOPR	liczba przeprowadzo- nych wizyt w rodzinach, liczba podjętych interwencji

8	Działania Zespołu Interdyscyplinarnego	ZI	liczba rodzin objętych procedurą Niebieskiej Karty, w których współwystępuje problem szkodliwego spożywania alkoholu bądź uzależnienia; liczba rodzin objętych procedurą Niebieskiej Karty, w których osoba małoletnia została wskazana jako osoba doświadczająca przemocy
9	Wspieranie środowisk dotkniętych problemem uzależnień w prawidłowym funkcjonowaniu społecznym, w tym osób bezdomnych	MOPR, NGO	liczba rodzin i osób w tych rodzinach korzystających ze wsparcia MOPR
10	Bytomska koalicja na rzecz ochrony dzieci przed przemocą	CPU, MOPR, S, PPP, UM,	liczba interwencji

		ZI, KMP	dotyczących dzieci, liczba kampanii społecznych
--	--	---------	--

Źródło: Opracowanie własne Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Bytomiu.

Cel operacyjny 3

Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej oraz działalności szkoleniowej dla dzieci i młodzieży oraz ich opiekunów w zakresie rozwiązywania problemów uzależnień od substancji psychoaktywnych i uzależnień behawioralnych, w tym prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowo – rekreacyjnych dla uczniów, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo-wychowawczych i socjoterapeutycznych.

Kierunki:

- wspieranie programów profilaktycznych, edukacyjnych i zdrowotnych skierowanych do dzieci i młodzieży z grup ryzyka: ze środowisk marginalizowanych, zagrożonych demoralizacją i wykluczeniem społecznym,
- prowadzenie szkoleń dla rodziców i nauczycieli w zakresie rozwiązywania problemów uzależnień,
- wspieranie realizacji programów profilaktycznych ukierunkowanych na przeciwdziałanie uzależnieniom w tym behawioralnym oraz promujących zdrowy styl życia w szkołach i innych placówkach pracujących na rzecz dzieci i młodzieży na terenie Bytomia, z uwzględnieniem programów rekomendowanych przez Krajowe Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom,
- wspieranie działalności podmiotów działających w obszarze profilaktyki uzależnień,
- utrwalanie postaw abstynenckich w środowisku dzieci i młodzieży oraz zwiększanie świadomości młodzieży w zakresie szkód wynikających z używania środków psychoaktywnych,
- wzbogacenie oferty pozaszkolnych zajęć dla dzieci i młodzieży, jako alternatywy dla uzależnień, w tym działalności profilaktyczno – wychowawczej świetlic również świetlic z programem zajęć socjoterapeutycznych, z możliwością dożywiania,
- organizowanie i udział w profilaktycznych kampaniach edukacyjnych dotyczących promocji zdrowia i przeciwdziałania uzależnieniom,

– upowszechnianie wiedzy dotyczącej problematyki uzależnień behawioralnych.

Działania, w ramach ww. kierunków, przedstawia Tabela 3.

Tabela 3. Rodzaj działań, realizatorzy i mierniki dla celu operacyjnego 3

Lp.	Rodzaj działań	Realizatorzy	Miernik
1	Prowadzenie programów profilaktycznych skierowanych do dzieci i młodzieży uczęszczających do przedszkoli i szkół, obejmujących również nauczycieli i rodziców	CPU, UM, S, PPP, OSiR	liczba uczestników zajęć profilaktycznych
2	Prowadzenie zajęć edukacyjno-informacyjnych dla młodzieży dotyczących problemu uzależnień, w tym behawioralnych	CPU, S	liczba uczestników biorących udział w zajęciach informacyjno - edukacyjnych liczba zajęć informacyjno-edukacyjnych
3	Wspieranie programów profilaktycznych skierowanych do dzieci i młodzieży przebywających w placówkach opiekuńczo-wychowawczych, specjalnych ośrodkach wychowawczych, placówkach oświatowo-wychowawczych, placówkach wsparcia dziennego i innych oraz prowadzenie działań związanych z dożywianiem dzieci uczestniczących w programach opiekuńczo-wychowawczych	CPU, UM, POW, POŚW, S, SOW, NGO	liczba odbiorców programów
4	Organizowanie i wspieranie szkoleń dla osób zajmujących się pracą z osobami uzależnionymi, w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień	CPU, UM, ZI, MOPR	liczba zorganizowanych szkoleń, liczba przeszkolonych osób

5	Wspieranie kształcenia pedagogów szkolnych, nauczycieli, wychowawców, opiekunów, liderów młodzieżowych w dziedzinie profilaktyki uzależnień	CPU, UM, S	liczba przeszkolonych osób
6	Prowadzenie kampanii społeczno-edukacyjnych na temat uzależnień, w tym behawioralnych, skierowanych do mieszkańców miasta	CPU, UM, S, MOPR, BCK	liczba przeprowadzonych kampanii społecznych
7	Opracowanie i rozpowszechnienie materiałów informacyjno-edukacyjnych z zakresu promocji zdrowia i profilaktyki uzależnień	CPU, UM, MOPR, S, PPP	liczba i rodzaj rozpowszechnionych materiałów informacyjnych
8	Ścisła współpraca z pedagogami w zakresie ujawniania problemów uzależnień (w tym narkotykowych) wśród młodzieży	CPU, S, UM, KMP	ilość zgłoszonych przez pedagogów interwencji

Źródło: Opracowanie własne Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Bytomiu.

Cel operacyjny 4

Wspomaganie działalności instytucji, organizacji pozarządowych i osób fizycznych działających na rzecz rozwiązywania problemów uzależnień.

Kierunki:

- organizowanie spotkań, konferencji i debat na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom,
- organizowanie szkoleń i spotkań edukacyjnych w zakresie podnoszenia świadomości społecznej, dotyczącej problemów uzależnień i ich mechanizmów,
- poszerzanie wiedzy nt. zaburzeń wynikających z używania alkoholu, w tym: Spektrum Płodowych Zaburzeń Alkoholowych (Fetal Alcohol Spectrum Disorder-FASD).

Działania, w ramach ww. kierunków, przedstawia Tabela 4.

Tabela 4. Rodzaj działań, realizatorzy i mierniki dla celu operacyjnego 4

Lp.	Rodzaj działań	Realizatorzy	Miernik
1	Wspieranie szkoleń podnoszących kwalifikacje zawodowe osób prowadzących leczenie i rehabilitację osób uzależnionych	UM, CPU	liczba zorganizowanych szkoleń, liczba przeprowadzonych superwizji
2	Prowadzenie programu profilaktycznego dla uczniów dotyczącego problematyki FASD (Spektrum Płodowych Zaburzeń Alkoholowych)	UM, CPU, S, BOPZ	liczba odbiorców programu
3	Prowadzenie szkoleń i zajęć warsztatowych z zakresu metod rozpoznawania wczesnej fazy uzależnienia, wczesnej interwencji dla osób zajmujących się pracą z osobami uzależnionymi	CPU	liczba osób uczestniczących w szkoleniach
4	Organizowanie spotkań, konferencji i debat na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom	UM, CPU, S, BCK	liczba zorganizowanych debat, spotkań, konferencji
5	Zakup materiałów informacyjno-edukacyjnych	CPU, BOPZ, S	ilość zakupionych materiałów informacyjnych

Źródło: Opracowanie własne Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Bytomiu.

Cel operacyjny 5

Podejmowanie działań w zakresie skutecznego przestrzegania prawa dotyczącego dostępności do alkoholu, ograniczenia jego reklamy, promocji i spożywania.

W przypadku stwierdzenia naruszenia prawa, występowanie przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego.

Kierunki:

- podejmowanie czynności zmierzających do przestrzegania zasad i warunków korzystania z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych,
- zwiększenie świadomości sprzedawców alkoholu na temat konsekwencji prawnych i społecznych wynikających ze sprzedaży napojów alkoholowych.

Działania, w ramach ww. kierunków, przedstawia Tabela 5.

Tabela 5. Rodzaj działań, realizatorzy i mierniki dla celu operacyjnego 5

Lp	Rodzaj działań	Realizatorzy	Miernik
1	Prowadzenie szkoleń dla sprzedawców napojów alkoholowych	UM, MKRPA	liczba osób uczestniczących w szkoleniach
2	Kontrola punktów sprzedaży alkoholu	MKRPA, UM, SM	liczba przeprowadzonych kontroli

Źródło: Opracowanie własne Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Bytomiu.

W przypadku ujawnienia nieprawidłowości w zakresie sprzedaży i podawania napojów alkoholowych oraz naruszenia przepisów dotyczących reklamy i promocji napojów alkoholowych Prezydent Miasta wskazuje osobę do występowania przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego w tych sprawach.

Cel operacyjny 6

Stosowanie instrumentów prawnych i społecznych wobec osób nadużywających alkoholu, stosujących przemoc domową, nieprzestrzegających norm prawnych i zasad współżycia społecznego.

Kierunki:

- współpraca instytucji działających na rzecz ograniczania przypadków naruszania prawa, zakłócania porządku i bezpieczeństwa publicznego,
- zwiększenie poczucia bezpieczeństwa publicznego na terenie Bytomia.

Działania, w ramach ww. kierunków, przedstawia Tabela 6.

Tabela 6. Rodzaj działań, realizatorzy i mierniki dla celu operacyjnego 6

Lp.	Rodzaj działań	Realizatorzy	Miernik
1	Świadczenie usług na rzecz osób doprowadzonych do wytrzeźwienia w izbie wytrzeźwień	CPU	liczba osób doprowadzonych do wytrzeźwienia
2	Doprowadzenie osób do wytrzeźwienia	SM, KMP	liczba osób doprowadzonych do wytrzeźwienia
3	Podejmowanie działań zmierzających do orzeczenia o zastosowaniu wobec osób uzależnionych od alkoholu obowiązkowego poddania się leczeniu w zakładzie leczenia odwykowego	MKRPA	liczba wniosków skierowanych do sądów
4	Budowanie i wykorzystywanie systemu monitorowania miejsc, w których spożywany jest alkohol lub inne substancje psychoaktywne oraz dochodzi do incydentów przemocowych	SM, CPU, UM, KMP	liczba interwencji wynikających z monitorowania, liczba kamer

Źródło: Opracowanie własne Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Bytomiu.

Cel operacyjny 7

Wspieranie realizacji zadań wynikających z ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, określonych w ustawie z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym.

Kierunek - zmniejszenie marginalizacji zawodowej i społecznej osób uzależnionych.

Działanie, w ramach ww. kierunku, przedstawia Tabela 7.

Tabela 7. Rodzaj działań, realizatorzy i mierniki dla celu operacyjnego 7

Lp.	Rodzaj działań	Realizatorzy	Miernik
1	Wspieranie zatrudnienia socjalnego poprzez dofinansowanie projektów mających na celu reintegrację zawodową i społeczną osób zagrożonych wykluczeniem społecznym,	CIS, MOPR (w zakresie działania Klubu	liczba uczestników zajęć liczba osób,

	bezrobociem, uzależnieniem i bezdomnością	Integracji Społecznej)	które ukończyły proces reintegracji zawodowej; liczba osób, które podjęły pracę w efekcie uczestnictwa w zajęciach
--	---	------------------------	--

Źródło: Opracowanie własne Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Bytomiu.

4. Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

1. Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, zwana dalej

„Komisją”:

- 1) opracowuje projekt Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii w Bytomiu;
- 2) podejmuje działania zmierzające do poddania się leczeniu odwykowemu osób uzależnionych od alkoholu poprzez Zespół Zadaniowy ds. Profilaktyki i Lecznictwa Odwykowego;
- 3) rozpatruje, ocenia i opiniuje wnioski o dotacje dla podmiotów realizujących zadania zawarte w Programie poprzez Zespół Zadaniowy ds. Oceny Programów i Wniosków o Dotacje na Realizację Zadań objętych Gminnym Programem Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych;
- 4) zgodnie z art. 18 ust. 3a ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi opiniuje wnioski o wydanie zezwolenia na sprzedaż alkoholu pod względem zgodności lokalizacji punktu sprzedaży napojów alkoholowych z zasadami wynikającymi z uchwał Rady Miejskiej w Bytomiu;
- 5) zgodnie z art. 18 ust. 8 cytowanej wyżej ustawy dokonuje kontroli przestrzegania zasad i warunków korzystania z zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia w miejscu lub poza miejscem sprzedaży, na podstawie upoważnienia Prezydenta Bytomia;
- 6) monitoruje działania profilaktyczne i edukacyjne realizowane na terenie miasta.

2. Zakres działania Komisji określa Regulamin działania ustalony zarządzeniem Prezydenta Bytomia.
3. Członkom Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych za udział w pracach – posiedzeniach Komisji i Zespołów Zadaniowych, o których mowa w ust.1 pkt 2 i 3, oraz za realizację czynności, o których mowa w ust.1 pkt 5, przysługuje wynagrodzenie:
  - 1) za udział w posiedzeniu Komisji:
    - a) dla przewodniczącego Komisji w wysokości 14% minimalnego wynagrodzenia za pracę obowiązującego od 1 stycznia roku kalendarzowego, w którym wynagrodzenie jest naliczane,
    - b) dla pozostałych członków Komisji w wysokości 9% minimalnego wynagrodzenia za pracę obowiązującego od 1 stycznia roku kalendarzowego, w którym wynagrodzenie jest naliczane;
  - 2) za udział w posiedzeniu Zespołów Zadaniowych w wysokości 9% minimalnego wynagrodzenia za pracę obowiązującego od 1 stycznia roku kalendarzowego, w którym wynagrodzenie jest naliczane;
  - 3) za udział w kontroli w wysokości 9% minimalnego wynagrodzenia za pracę obowiązującego od 1 stycznia roku kalendarzowego, w którym wynagrodzenie jest naliczane;
  - 4) za udział w czasie wolnym od pracy w innych czynnościach nie wymienionych powyżej związanych z realizacją ustawowych zadań Komisji i zleconych przez przewodniczącego Komisji lub Prezydenta Bytomia, w wysokości 9% minimalnego wynagrodzenia za pracę obowiązującego od 1 stycznia roku kalendarzowego, w którym wynagrodzenie jest naliczane.
4. Wynagrodzenie, o którym mowa w ust. 3 pkt 1 i 2, wypłacane jest na podstawie listy obecności potwierdzonej przez przewodniczącego Komisji, a wynagrodzenie, o którym mowa w ust. 3 pkt 3, wypłacane jest na podstawie przedłożonego przewodniczącemu Komisji protokołu kontroli. Wynagrodzenie, o którym mowa w ust. 3 pkt 4 wypłacane jest na podstawie polecenia wyjazdu wydanego przez przewodniczącego Komisji lub Prezydenta Bytomia.

5. Monitorowanie i ewaluacja realizacji Programu

Za monitorowanie realizacji zadań wynikających z Programu odpowiedzialny jest Koordynator Programu, który przygotowuje roczny raport z realizacji Programu dla Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Prezydenta Miasta. Realizatorzy - partnerzy Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii w Bytomiu wymienieni w Rozdziale 2 Programu, zobowiązani są do przekazania Koordynatorowi Programu informacji o zrealizowanych przez siebie działaniach.

Prezydent Bytomia przedkłada Radzie Miejskiej w Bytomiu raport, o którym mowa powyżej, w terminie do dnia 30 czerwca 2024 r.

6. Środki finansowe na realizację Programu

Środki finansowe, pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych przeznaczone są na finansowanie zadań Programu. Planowane środki na realizację w 2024 roku zadań Programu, ujęte w projekcie budżetu miasta Bytomia na 2024 r., wynoszą łącznie 3.600.000,00 zł i są zabezpieczone po stronie wydatków w dziale 851 – Ochrona zdrowia w rozdziale 85154 – Przeciwdziałanie alkoholizmowi oraz w rozdziale 85153 – Zwalczanie narkomanii. Dodatkowym źródłem finansowania są środki pochodzące z opłat, o których mowa w art. 9² ust. 11 ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi. Ich wysokość będzie wynikać z decyzji Naczelnika Pierwszego Urzędu Skarbowego w Bydgoszczy.

7. Podsumowanie

Realizacja określonych w Programie celów, kierunków i działań ma za zadanie podniesienie jakości i dostępności działań profilaktycznych, terapeutycznych oraz rehabilitacyjnych prowadzonych na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom od substancji psychoaktywnych i uzależnień behawioralnych.

Wyznaczone kierunki i działania mają na celu ograniczenie skutków nadużywania alkoholu, narkotyków oraz uzależnień behawioralnych powodujących nie tylko szkody zdrowotne, ale również społeczne, takie jak: naruszenie zasad bezpieczeństwa publicznego, wzrost przestępczości i wykroczeń, zdarzenia drogowe, przemoc domowa, agresja/autoagresja, wykluczenie społeczne,

bezrobocie i bezdomność. Działania te wymagają skoordynowanej, interdyscyplinarnej współpracy wszystkich podmiotów realizujących Program.

Spis tabel

Tabela 1. Rodzaj działań, realizatorzy i mierniki dla celu operacyjnego 1.....	11
Tabela 2. Rodzaj działań, realizatorzy i mierniki dla celu operacyjnego 2.....	12
Tabela 3. Rodzaj działań, realizatorzy i mierniki dla celu operacyjnego 3.....	16
Tabela 4. Rodzaj działań, realizatorzy i mierniki dla celu operacyjnego 4.....	18
Tabela 5. Rodzaj działań, realizatorzy i mierniki dla celu operacyjnego 5.....	19
Tabela 6. Rodzaj działań, realizatorzy i mierniki dla celu operacyjnego 6.....	20
Tabela 7. Rodzaj działań, realizatorzy i mierniki dla celu operacyjnego 7.....	20